

Razgovor s povodom Krešimir Dolenčić, ravnatelj Dramskog kazališta Gavella i redatelj

PREMIJERE
RAZGOVOR
PORTRET
FESTIVALI
MEDJI

RAZGOVARALA: ANITA JELIĆ

VOX
HISTRIONIS

MEĐUNARODNA
SCENA

AKTUALNOSTI

OBLJETNICE

TEORIJA
FOAJE
MI U SVUETU
NOVE KNJIGE
DRAMA

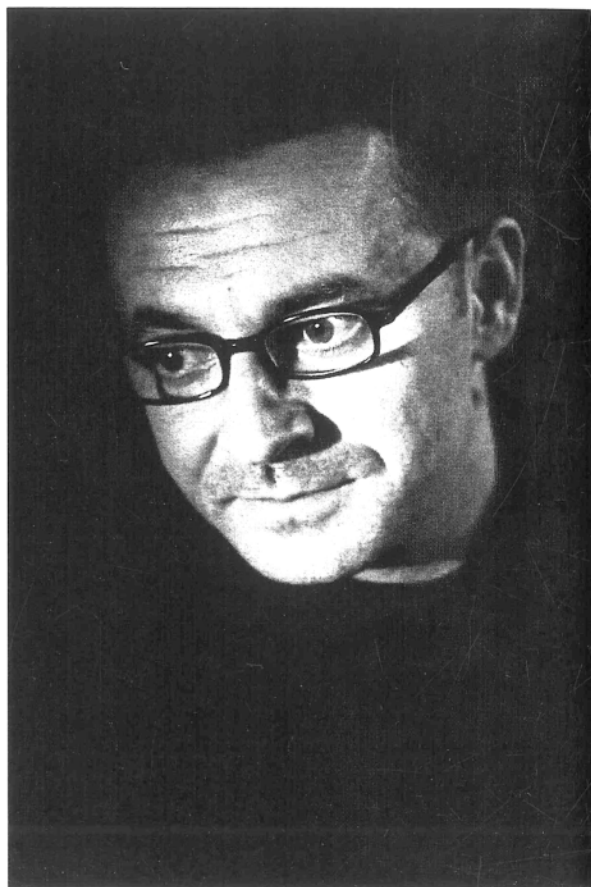
Dramsko kazalište Gavella osnovano je 1953. godine, odlukom grada Zagreba, a na inicijativu dr. Branka Gavella koji je želio s prvim generacijama akademskih glumaca napraviti novo kazalište koje će biti drugačije, autonomnije i slobodnije od jedinog i dominantnog nacionalnog kazališta. Slobodarski duh, samosvijest, sklonost k novom, kazalište je zadržalo sve do danas. Od 1993. godine ravnatelj Dramskog kazališta Gavella kazališni je redatelj Krešimir Dolenčić.

Kako ste se osjećali na početku mandata?

Došao sam u kazalište u kojemu je bilo dvadeset ljudi u gledalištu. Krenuo sam to mijenjati.

Postali ste ravnatelj kazališta u rekonstrukciji?

Donekle sam i ja kriv zbog toga. Kad sam došao u kazalište, stanje s kotlovnicom bilo je alarmantno. U gledalištu su ljudi sjedili u kaputima jer je temperatura bila 13 stupnjeva, a kotlovnica je bila toliko vruća da je prijetila opasnost od eksplozije. Ta situacija bila je neo-

drživa. Morao sam je riješiti. Zapravo, moj mandat počeo je s nekoliko predstava prije toga. *Let iznad kukačijeg gnijezda* Mustafe Nadarevića i *Velika magija* Paola Magellija. Onda smo krenuli u rekonstrukciju, ali nismo prestali igrati. Napravili smo puno predstava. *Crnog mačka* igrali smo u predvorju. To nam je bilo vrlo bitno jer smo na tu predstavu mogli pozvati sponzore.

Koji su elementi bitni za uspješno vođenje kazališta?

Ne znam koji su elementi bitni. Ne znam što je to uspješno vođenje kazališta. Je li to pun teatar? Mi smo puni. Imamo nekomercijalan repertoar i napuniti kazalište dosta je teško. Eto, prošle godine smo proglašeni najpopunjenijim teatrom na području grada Zagreba. Imali smo 84 % popunjenost. Je li element uspješnosti da se nađeš i nađeš novce pa uspiješ izvesti i produkciju za koju ne dobiješ novce? Pa da, i to je nešto. Mi smo sada veći barem za trećinu, a točno dvostruko manje dobivamo za program nego što smo dobivali prije. A onda, imamo i uspješne predstave, nagrade i gostovanja. Nije se desetljećima događalo da je jedno hrvatsko kazalište gostovalo u Madridu, Meksiku, Budimpešti i Londonu. Sad smo često pozivani u Ljubljanu, a to je isto jako bitno. Pokazati se vani, da uhvatimo korak. Mnoge naše predstave vrijedne su pokazivanja. A osim toga, zadržali smo neki prosjek. Ako pogledam Godišnjak Gavelle od 1954. naovamo, zadržali smo prosjek. Sigurno se svake godine napravi jedna jako dobra predstava, što je sasvim solidno. Kazalište, naravno, ima pravo i na eksperiment i na pogrešku. Napravili smo, tijekom mojega mandata, jedno deset do dvanaest predstava koje su dobro prošle i kod publike i kod kritike, a koje su i nama puno značile. Počevši od standardnog repertoara: *Dundo Maroje*, *Breza*, *Ribarske svade*, do *Zapadnog pristaništa*, *Mjesec dana na selu*, *Nore*, *Sluškinja*, *Paravana* ...

Tko je prototip uspješnog ravnatelja kazališta?

Ne smatram se posebno uspješnim kazališnim ravnateljem. Samo sam čovjek koji ima relativno organiziranu glavu pa otvaram ladice za ovo ili ono, iako danas mogu reći da se radi i o jednom golemom iskustvu koje imam nakon deset godina vođenja teatra. Kad radiš podjelu ili staviš neki komad na repertoar, moraš iste sekunde dobiti sliku ili cijele sezone ili ostalih glumaca ili

tog redatelja ili... da znaš otprilike što bi to trebalo biti. Pri tome je potrebna i određena doza kompromisa i raznogolikosti. Bitno je i da se svake godine prouzvede po jedan novi domaći dramski tekst, počevši od Lade Kaštelan, Ivana Vidića, Roberta Perišića, Mate Matišića, Luka Paljetka, Ane Prolić... Praktički smo svake godine prouzveli jedan domaći tekst, izveli jednog velikog svjetskog klasika – Ibsen, Shakespeare, Molière, Turgenjev... I pokušali smo imati kontakt sa suvremenim svjetskim dramama preko Mayenburga, Marbera, Eltona... Tu su radili ljudi, od Joška Juvančića i Božidara Vilića preko Edvarda Millera ili Damira Zlatara Freya, pa do najmladih, Ivana Lea Leme, Dražena Ferenčine, Zorana Mužića, Marija Kovača...

Što danas mislite o rečenici "Moja vizija teatra pretpostavlja potpuno autonomne jedinice unutar kazališta koje mogu, na čelu sa mnom, funkcionirati i bez moje svakodnevne prisutnosti"?

To je točno. Ako ja moram biti prisutan na svakoj rasvjetnoj probi ili u svakoj radionici, onda to nije dobro. S druge strane, osoba sam koja osim vođenja kazališta radi i svoje predstave. Ne onoliko koliko bih želio i mogao, sada imam i obitelj, a radim i neke druge stvari. Ja sam navikao raditi brzo pa mi stvarno ne treba puno da shvatim što mi netko želi reći. Neprestano sjedenje u uredu malo je precijenjena priča. Primjera radi, posljednji put me nije bilo u kazalištu u listopadu mjesecu, prije toga u veljači. Vjerujte mi da znam što se događa na svakoj probi, što se događa svaku večer na predstavi. Ovdje ima svaki dan za pogasiti po jedno deset malih požara. To je ono što ravnateljski posao čini lijepim kada se radi o umjetničkom poslu, a ružnim kada se radi o stvarima zbog kojih se pitaš: tko me sad tu spustio i zašto se sada ja moram tu time baviti?

Treba li kazalište imati svoj identitet?

Kazalište treba imati svoj identitet, ali ne treba robovati strogim žanrovskim odrednicama. To znači, ako se nešto igra u Komediji, to onda nužno treba biti smiješno. Ili ako se igra u Kerempuhu, onda se to mora referirati na dnevnu politiku, ili ako se nešto igra u Gavelli, onda svi na kraju moraju biti mrtvi. Mislim da se Shakespeare može igrati u sva tri kazališta. Često sam slušao: ovo nije repertoar Gavelle, ono je repertoar Ga-

velle. To nema smisla, jer kad pogledam godišnjake, za 30 % predstava moglo bi se moglo reći – ovo nije reper-toar Gavelle. Postoji mišljenje da bi se u Gavelli trebali igrati isključivo Čehov, Strindberg, Ibsen, Krleža, Eshil, Euripid, Sofoklo, Shakespeare i samo još pokojni autor iz 20. stoljeća. Ne slažem se s tim. Mislim da je Ranko Zidarić, koji je sada okupio mlade glumce oko sebe, tipična pojava *gavelijanstva*.

To je gavelijanski duh?

Taj rizik njihove predstave – to je to. Ono mrtvo kazalište koje se zaziva..., mislim da to nije to. Kazalište se promijenilo. Ono što su sedamdesetih bile velike i uspješne predstave, možda danas nitko ne bi htio gledati, kao što ove predstave što se danas rade možda nitko neće htjeti gledati za dvadeset godina. Ja inače ne volim kada glumci i redatelji pričaju "e onda je to bio teatar, to je bilo zlatno doba Gavelle, HNK-a ili Dubrovačkih ljetnih igara". To ništa ne postoji. Mi se bavimo poslom koji vrijedi koliko vrijedi zadnja predstava. Možda moje predstave za deset godina nitko neće htjeti gledati. Tu postoje ljudi koji su zaslužni za sve to, međutim, stvar naprosto ide dalje. Pravi gavelijanci danas imaju između 22 i 40 godina. To su ljudi koji nose repertoar – Grgić, Kühn, Svrtan, Mokri, Ksenija, Enes, Janko, Bojana, Sven, Bojan, a ovi klinci koji su došli, oni su ipak jedna neopterećena generacija. Mi smo bili jedna prijelazna, opterećena generacija. Ovi mladi klinci niti su to vidjeli, niti ih to zanima. Ja bih im najradije dao da rade predstavu za koju ja ne znam ni kako se zove.

Prirodni resursi DKG-a?

Budućnost se mora bazirati na jednom izvrsnom ansamblu. Nažalost, nemamo više treću generaciju glumaca, ima ih jako malo. Ali imamo najbolju mladu ekipu koja se može imati u Hrvatskoj. Ono što također smatram dijelom svog interesa i brige jest da su prateće ekipe u Gavelli veoma dobre. Od Eduarda Millera, Zorana Mužića, preko Zlatara Freya, Krisztofa Warlikovskoga, preko Davida Farra, svi oni kažu da sve ono što čini to kazalište – od scenskih radnika, preko svjetla, tona, rekvizite, preko radionica – da je to na vrhunskoj razini. I sam to osjetim kada odem raditi negdje drugdje, koliko se namučim za nešto što se kod nas obavlja bez problema. Mislim da je to jedna stvar. Gavelle apsolutno treba još jednu dvoranu. To je strašno važno. Kako će

se zvati, to još nemam pojma. Scena Mamut nazvala se sama od sebe. Kada su tamo kopali našli su kosti mamuta i tako se najmanja scena u gradu nazvala Mamut.

Kulturne predstave DK Gavelle?

U Gavellu sam išao već kao dijete. Gledao sam Kunčevićeva *Ivanova*, Radojevićevo *Kraljevo*, pa *Sablasnu sonatu*, *Amadeusa*, *Sokol ga nije volio*, asistirao sam Paolu Magelliju u *Ludim danima*. Druge predstave nisam gledao, samo znam da su bile jako hvaljene. Gledao sam *Mockinpotha*, toga se sjećam kao izvrsne predstave. Znam koje su meni drage, jedna od njih je i moja – *Breza*.

Kraljevo, Sokol ga nije volio, Breza, u čemu je sličnost?

Miroslav Krleža, Fabijan Šovagović i Slavko Kolar kao dramski pisci, iako Kolar nije dramski pisac, temeljni su hrvatski repertoar klasike. Tu su mogućnosti za sjajne uloge. Te drame zadiru u našu prošlost, sadašnjost i budućnost koje nosimo od djetinjstva, bake i dide, preko lektire. Sve ono što jedan Francuz prepoz-

PREMIJERE

RAZGOVOR

PORTRET

FESTIVALI

MEDUI

VOX

HISTRIONIS

MEĐUNARODNA

SCENA

AKTUALNOSTI

OBLJETNICE

TEORIJA

FOAJE

MI U SVIJETU

NOVE KNJIGE

DRAMA

naje u Molièreu, to jedan Hrvat prepoznaje u ovim autorima. Sve te predstave bile su rado gledane i uspješne.

Predložite program za proslavu pedesete godišnjice kazališta?

Pripremamo monografiju za koju nam Ministarstvo kulture nije dalo novac. Repertoar za sljedeću godinu: *Povratak Filipa Latinovicza* radi Zlatko Vitez, svjetska praižvedba Bernhardova teksta *Heldenplatz* izvan Austrije u režiji Davida Muchtera Samuraja, *Opasne veze*, Damir Zlatar Frey će proslaviti 50 godina života i 35 godina rada sa svojim tekstom, Vito Taufer će raditi *Glembajevu*, Joško Juvančić *Tko se boji Virginije Wolf*, ja ću raditi *Oluju*. Bit će tu i jedna praižvedba. Ionesco na Mamutu, još dva suvremena pisca... Mislim da je repertoar jako zgodan. Hoćemo li na koncu sljedeće sezone napraviti jednu veliku feštu s objavljenom monografijom koju uređuje gospođa Mani Gotovac, što bi bilo jako lijepo, to ćemo vidjeti.

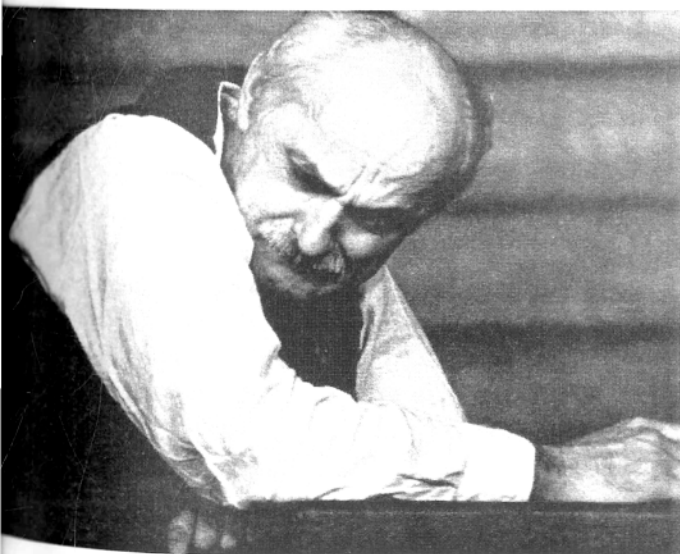
Osim na ansamblu, na čemu još treba graditi budućnost Dramskog kazališta Gavella?

Nas stvarno ima, i po *jumbo* plakatima i na televiziji, a budućnost treba graditi na dovođenju posve novih redatelja, mladih ili starih, koji imaju jaku autorsku viziju kazališta. Mislim da sam i ja to odradio u doba nevremana i poratnog siromaštva. Užasno je bitno radikalizirati pristup kazalištu jer su i takve generacije glumaca

došle, a i gledatelji to danas očekuju. Osim toga, Hrvatskoj besekrajno nedostaje teatar koji radi isključivo domaći tekst, kao što u Beogradu postoji Zvezdara teatar. Tamo su se provjerili mnogi pisci-scenaristi. Zagrebu bi jako trebalo jedno takvo kazalište. U njemu bi svi naši pisci mogli biti igrani, a ne da lutaju od HNK-a do Gavelle pa do ITD-a, rade kompromise pa i sama predstava postane kompromis, što ne stvara dobro kazalište. Međni dođu pisci i kažu, evo, vidjet ćeš, to je sasvim u redu, ima posla i za starije i za mlađe glumce, relativno se malo psuje, pa sam ja to sada pisao za Gavellu. Da ima više psovanja onda bi to vjerojatno bilo za ITD. Pa to je strašno. Ja to slušam svaki dan. Ali treba skupiti negdje te ljude različitih poetika – Ivan Vidić, Asja Srncac Todrović, Ivana Sajko, Mate Matišić i Borivoj Radaković – da imaju neko mjesto gdje su predstave jeftine, ali se proizvode. Mislim da je to budućnost kazališta uopće. Mislim da je u Zagrebu kriza kazališnog života jer se on temelji na institucijama, skupine su veoma rijetke. Npr. ja sam 1983. bio nitko i ništa, prva godina Akademije, ali sam došao na vrata SSOH-a, pokucao i oni su mi dali novce i prostor (SKUC) da radim svoju prvu predstavu. To je danas *science fiction*. Ja sam to nekoliko puta napravio u Gavelli (Emilu Matešiću i predstavi *Imago*). Ajde, ljudi, znam da nemate gdje raditi, pa hajde radite ovdje. A glupo je da ja to radim u Gavelli.

Tvoja kazališna estetika?

Moja kazališna estetika? To je nešto što se stječe godinama. Ja sam se volio igrati s kazalištem. Od svojih prvih predstava pa nadalje. Volio sam se igrati sa žanrom, volio sam ludizam kazališta, tražiti tragično u komediji, komično u tragediji. Nikad me nije zanimala, možda me sada to počinje zanimati pomalo, nekakva angažiranost u društvenom smislu. Sada me počinje zanimati socijalna angažiranost. U antropološkom smislu kada je čovjek besekrajno izložen bombardiranju medija i informacija, vlastitom nemoći. Mislim da je tuga jedna od jačih riječi koje se mogu upotrijebiti za današnji svijet. Vrlo je malo ljudi koji ne nose tugu. Neko nepripadanje ovoj ili onoj poetici, ovoj ili onoj generaciji, ovoj ili onoj kulturi. Što više to nose, sve se više trude pripadati. Brojimo se, određujemo se, lijepimo si etikete, definiramo se, što mislim da nas udaljuje jedne od drugih. Ja sam zato dosta svjesno otišao u glazbeno kazalište, u operu, jer mi se čini da preko glazbe mogu igrati ono

što mislim i osjećam. Malo radim dramske predstave pa se sada veselim nadolazećoj sezoni u kojoj me čeka s jedne strane *Mandragola* u Splitu, a s druge strane *Hamlet* u Rijeci. To sam si zadao kao neku prekretnicu. Imam 40 godina i mogu si to priuštiti, osjećam da sam zanatski i redateljski sazrio da se mogu u to upustiti. Ne mislim nikada da je u kazalištu vrijedno polemizirati s ovim ili onim imenom. Treba polemizirati s ljudskim stanjima, s publikom, s normativima, s odgojem, navikama. To je jedina vrijedna polemika.

Što je samoća?

PREMIJERE

RAZGOVOR

PORTRET

FESTIVALI

MEDJI

VOX

HISTRIONIS

MEDUNARODNA

SCENA

AKTUALNOSTI

OBLJETNICE

TEORIJA

FOAJE

MI U SVIJETU

NOVE KNJIGE

DRAMA

Svjetlo?

Hajmo pokušati donijeti neku svjetlu energiju, jer je nema. Hajmo pokušati *light*. Možda bi bilo dobro pogledati moje 3-4 predstave za redom, što je nemoguće, pa bi došli do nekog zaključka. Meni su pozornica i kazalište dio života, nešto, glupo je reći cijeli svijet je pozornica – ali ja jako lijepo živim na pozornici. Sasvim realističan život. Pa ga onda sam kreiram kako bih volio da izgleda. Ono što je čudesno treba smatrati običnim, a ono što je obično treba smatrati čudesnim, stara je kineska poslovice. I to je jako točno. Tek kad se nešto dogodi, kada izgubiš neke obične stvari, onda shvatiš koliko su one zapravo čudesne. Mi postajemo dobri i dragi jedni drugima u nekoj nevolji. U sreći je to vrlo rijetko. Zapravo smo egoistični i sebični prema svom životu, bacamo ga u ladicu, uopće ne shvaćamo koliko on može biti vrijedan i dobar. I nama i drugima.

Što si naučio režirajući svoju prvu predstavu *Oženih se vješticom*?

Naučio sam jako puno, ali režirajući nisam naučio ništa. Kada sam režirao, nisam još ništa znao, ali sam naučio putujući po različitim domovima kulture, učionicama, dvoranama i malim kazalištima. To da si na drugoj godini Akademije, da imaš 94 predstave u nogama – ja sam i igrao u predstavi i napisao je i režirao – ta mi je činjenica beskrajno koristila poslije. Stekao sam iskustvo. Mene danas vrlo malo toga može zateći “bez gaća” u kazalištu. Sve to sam već negdje doživio. Naučio sam kroz ta putovanja s dobrom ekipicom. Odmah smo prošli medije, popularnost, festivale...

Kako se kazališni redatelj realizira unutar operne režije?

U operi je, naravno, beskrajno važna glazba, od nje sve počinje, a bitno je i da znaš čitati glazbu. To ti otvara mogućnosti. Kazališni se redatelj apsolutno može realizirati unutar operne režije. Ono što mi smatramo opernom režijom često je puta ono “poredat pjevače po sceni da oni lijepo pjevaju”, no to nije to. Opera ide golemim koracima naprijed i danas postaje strašno popularna umjetnost. I strašno ih se puno piše, prouzvodi i izvodi po svijetu. Mi, nažalost, imamo samo jednu operu u Zagrebu, jednu u Splitu, jednu u Rijeci i jednu u Osijeku, i one se muče tako kako se muče. Opera, naravno, ima svoje zakonitosti koje se moraju znati i poštovati, što jedan pjevač može otpjevati, što ne, gdje je orkestar, no to su zanatske stvari. Kada svladaš te zanatske stvari, sve ostalo potpuno je isto i onda nema više nikakve razlike u radu između kazališne i operne režije.

Zašto tebe uvijek angažiraju za režiju spektakla?

Zato što ih znam dobro raditi. Zato što ih najbolje radim. Zato što je to cirkus koji volim raditi. Da bih ga znao raditi, moraš ga imati puno u nogama. Znam što to znači raditi za 200, 300 ljudi, za dvije, tri tisuće ili tri deset tisuća ljudi. To su neke male zakonitosti zanata koje čovjek stekne s vremenom.

Baština Branka Gavella!

On je umro prije nego sam se ja rodio. S te strane,

ne mogu imati nikakvo mišljenje o njemu. Znam samo ono što sam pročitao u njegovim knjigama, što smatram da je nešto što bi se trebalo baštiniti na način – biti spreman i sposoban za eksperiment, biti spreman i sposoban puno raditi na sebi, biti obrazovan, načitan i pametan u radu na predstavi, korespondirati sa suvremenim piscima i miljeom u kojemu živimo. Mislim da je to baština Branka Gavella koja bi trebala biti zadaća i Akademije i kazališta. To nije recept po kojemu se rade predstave.

O budućnost kazališta u Hrvatskoj i svijetu?

Razmišljam o nekim vedrim danima u kojima će se kazalište oduprijeti globalizaciji. Ja sam dosta žestok protivnik tog uniformiranja, te globalizacije. Kao da svi imamo iste teme o kojima imamo nešto za reći, a nadam se da nemamo. Smatram da je nacionalno vrlo bitno i potrebno u najboljem smislu riječi. S druge strane, nadam se da će kazalište postati zrcalo života, da postoji konkretna potreba za kazalištem, kao u Češkoj, Njemačkoj, Mađarskoj. To nije samo puka dva i pol sata provedena u kazalištu. Ja vjerujem da kazalište ima šansu u toj poplavi tehnologije.